

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

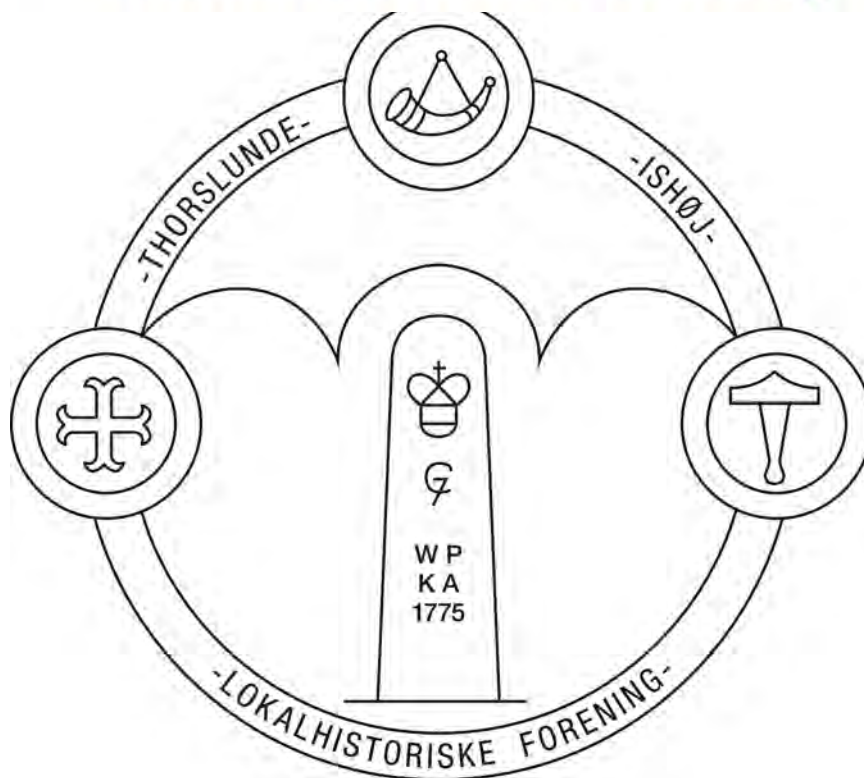
Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Thorslunde-Ishøj Lokalhistoriske Forening

Ishøj har engang også stået under vand

THORSLUNDE-ISHØJ LOKALHISTORISKE FORENING
Tranegilde Bygade 4, 2635 Ishøj

BESTYRELSEN

Formand:	Steen Skovhus	30 56 43 64
Næstformand og redaktør:	Ib Woidemann	43 73 99 18
Kasserer:	Lars Andersen	43 73 82 54
Sekretær:	Inge Olsen	24 49 31 81
Best. medlem:	Kristian Pedersen	43 73 73 29
Best. medlem:	Jens Hansen	43 99 83 10
Best. Medlem:	Jørgen Arnull	43 62 09 45
Suppleant:	Preben Kok	40 68 26 81
Suppleant:	Torben Eg	31 39 08 46

LOKALHISTORISK ARKIV

Arkivet er åbent hver tirsdag fra kl. 14.00 til kl. 19.00.
 Ferielukket i juli og mellem jul og nytår

Arkivet kan også kontaktes på telefon 43 54 64 75.
 Spørg efter Troels Øhlenschläger eller Lars Hansen.

E-mail:

Lars.hansen@kroppedal.dk

Hjemmeside: ishoejlokalhistorisk.dk

Sæt dit præg på bladet,
 skriv eller ring til redaktøren
 med gode ideer / tips.

Næste nr.:
Maj 2014

Ansvarshavende: Formand Steen Skovhus
 Redaktør: Ib Woidemann
 Oplag: 900 stk.
 Tryk: ESIT ApS. Hammerholmen 39
 2650 Hvidovre
 ISSN 0902-6592
 Antal medlemmer: 1.188 personer / 762 husstande
 Kontingent 2014: 100 kr. for ægtepar
 75 kr. for enlige

SET OG SKET

Tur til den danske frimurerloge

28. oktober 2013

En sal med blå himmel med stjernetegn

Der findes mange loger i huset med hver sit navn. Der var ophængt de forskellige logers og medlemmers symboler, der bestod af en slags våbenskjold. Der kan fortælles meget mere om denne spændende tur, så vi kan kun opfordre andre til at besøge Frimurerlogen, hvis man har mulighed derfor.

Vi var nogle stykker, der ikke havde nogen anelse om, hvad denne loge egentlig var og vi blev noget overraskede og fik en stor oplevelse, ikke mindst over hvor stor den ejendom, der ejes af logen var og hvor mange seværdige genstande, der var i de mange lokaler og gange.

Vi sluttede af med et foredrag af 3 logebrødre samt en øl og 3 stykker smørebrød. Tak til Jan for en berigende oplevelse.

På turen kunne vi kun være 30 deltagere, så dem der ikke var plads til, vil vi prøve, om det vil være muligt at lave endnu en tur.

Jens Hansen

Vi mødtes 30 personer på i logebygningens reception og blev modtaget af Jan Jeppe- sen. Jan er bosat her i Ishøj, så det var en lokal rundviser og fortæller. Og han er iden- tisk med ham, der vinder de fleste konkurrencer her i bla- det.

Det blev en spændende tur rundt i den store bygning. Vi var igennem flere impone- rende lokaler og adskillige enorme mødesale, hvor de vel nok hemmelige møder og optagelsesceremonier fin- der sted.

Der findes mange loger i

SET OG SKET

9

Frimureriet har gennem flere hundrede år samlet mænd, der har søgt fællesskab og et fælles mål for dermed at opnå større livskvalitet gennem personlig udvikling.

Den danske Frimurerorden tæller 89 loger med tilsammen op imod 10.000 medlemmer (brødre).

For at blive optaget som nyt medlem skal man være fyldt 21 år og have et godt omdømme og være af kristen religion. Som dokumentation for det sidste kræver Ordenen en dåbsattest.

Ib Woidemann

Mortens aften arrangement

Søndag d. 10. november 2013

Igen i år blev anden serveret i Ole Kok's selskabslokaler. Vi havde ikke fået så mange tilmeldinger, som sidste år. Anden var efter min mening helt i top, men rødkålen var ikke efter min smag.

Mortensaften blev igen rigtig hyggeligt med dejlig mad. Det gode humør var selvfølgelig også medbragt.

Formanden plejer jo at belemre aftenens gæster med lidt historie denne aften – vi er jo en historisk forening – Steen fortsatte herefter traditionen.

SET OG SKET

Som underholdning denne aften var det et tomandsorkester med en køn og dygtig sangerinde, der underholdte med musik og sange fra danske hits

Ib Woide mann

Julestuen på Bredekærgård

**Lørdag den 30. november og
søndag den 1. december 2013**

Igen i år deltog Lokalthistorisk Forening i julestuen på Bredekærgård, hvor vi sørgede for at alle de besøgende kunne købe øl – vand – pølser – kaffe – æbleskiver – risalamande og flæskestegssandwich. Både lørdag og søndag var der mange mennesker på gården, og det bedste, med en rimelig stor købelyst.

Gården og staldene var flot pyntet med nisser på lofter og i lemme. Vi havde som sædvanlig åbent på arkivet, mange benyttede lejligheden til, ikke kun at se på nisser, men også se på de mange udstillede ting, som foreningen har stående.

Som noget nyt var der juleklip for børn og voksne på arkivet. Det viste sig at være en stor succes, da alle pladser var fyldt op der meste af dagen.

Sangerne blev beværtet på arkivet

SET OG SKET

Igen nogle dejlige dage på Bredekærgård, hvor julestuen både lørdag og søndag blev åbnet ved lyden fra Torslundes gamle byhorn.

Vi havde også besøg af et skolesangkor fra Gildbroskolen i Ishøj.

SET OG SKET

Juletræsfest i Ishøj Skolehal Lørdag den 28. december 2013

Vores julemand var desværre blevet syg, så for første gang i mange år var han erstattet af en substitut, der sammen med julekonen og hele familien samt deres orkester underholdt til årets juletræsfest.

Alt, hvad der hører sig til af nisser, musik, sanglege og fællessang var her. Her manglede som sædvanligt ikke noget. Det var tydeligt at se, at der var mange flere på gulvet til de mange julelege.

Børnene fik lækre godteposer og sodavand og til de voksne var der kaffe og kringle.

330 børn og voksne var mødt op og nød den julestemning, der er ved den gammeldags jul.

Ib Woidemann

SET OG SKET

14. januar 2014 blev der afholdt Gule ærter i Centersalen

Godt 200 forventningsfulde medlemmer havde tilmeldt sig årets "gule ærter"-arrangement. Det var Ole Kok der havde stået for tilberedningen af ærterne. Der var masser af mad og det smagte rigtig godt.

Til at underholde havde vi hyret Kim og Klaus der viste sig at være et makkerpar, der rigtigt kunne sætte gang i løjerne.

Det var Kim Hansen, der sang og skiftevis spillede på guitar, kontrabas og mandolin. Klaus Schønning spillede på harmonika, keyboard og slideguitar. Deres repertoire var meget alsidigt med en masse evergreens, som publikum genkendte og sang med på. Det var melodier på dansk og forskellige fremmedsprog. Der blev både spillet på scenen og rundt omkring i salen.

De sluttede aftenen af med at få et enormt stående bifald.

Hvis man skulle få brug for musik til en festlig lejlighed, kan jeg anbefale dem på det varmeste.

Ib Woidemann

Kim og Klaus var rundt på gulvet

KOMMENDE AKTIVITETER

Vand, Vin og Tappas

27. februar 2014 kl 18.30
på Bredekærgård

Foredrag, vinsmagning og spisning

*Prisen er incl. ovennævnte
kr. 225 pr. person*

Tilmelding kan ske til Preben Kok på:
telefon nr.: 40 68 26 81 / mail: preben@ishoejlokalhistorisk
eller på foreningens hjemmeside:
www.ishoejlokalhistorisk.dk

Kontingent og Vand, Vin & Tapas,
kan betales i Ishøj Kultur Café
den 25. februar 2014 mellem kl. 12-13.

Formand og kasserer er tilstede.

Generalforsamling

**Indkaldelse til ordinær
generalforsamling
18. marts 2014
kl. 18.30 på Bredekærgård**

*Dagsorden i henhold
til vedtægterne.*

*Forslag, der ønskes behandlet
på generalforsamlingen,
skal være formanden i hænde
senest 8 dage
før generalforsamlingen*

KOMMENDE AKTIVITETER

Fyrsten kommer til Bredekærgård

Ishøjfyrsten kan for første gang ses i sin hjemby med alt udstyr, når Bredekærgård fra januar lægger omgivelser til et af de største arkæologiske fund i Danmark i nyere tid.

Et sted imellem 250 og 400 e.kr regerede en fyrste i Ishøj. Han led en voldsom død og blev gravlagt med fine gaver. I efteråret 2007 fandt arkæologer fra Kroppedal Museum hans grav, og nu bliver hans hårdt medtagede skelet med alle de overdådige gravgaver udstillet på Bredekærgård i hjembyen Ishøj.

Ishøjfyrstens grav blev fundet i Thorslunde i oktober 2007 og er dateret til jernalderen. Den vurderes af arkæologer som et af de vigtigste fund i

Danmark i nyere tid. Det skyldes ikke mindst de meget fornemme romerske gaver, som fyrsten fik med i graven. Blandt dem en stor guldring, et romersk vinsæt i bronze samt en mængde spillebrikker af glas. Gravens fineste gave er to romerske glasbægre udsmykket med både og delfiner.

Efter studier af fyrstens skelet kan arkæologer med sikker-

hed fastslå, hvordan han omkom. Det står således klart, at et stjerneformet hul fra en pilespids øverst i kraniet har været en af årsagerne. Det samme gælder to fire cm lange læsioner i baghovedet, formentlig forårsaget af skarpe klinger. Læsioner fra et hug nedefra på venstre underben viser desuden, at fyrsten kan have været til hest og derfor sandsynligvis blev dræbt i kamp.

Ishøj kommune er i øjeblikket beskæftiget med at få bygningerne på Bredekærgård til at leve op til de krav, som Kroppedal Museum stiller i forbindelse med udlånet af Ishøjfyrsten. De handler blandt andet om lysforhold, afskærmning, brandsikring og alarmforhold. Udstillingen vil efter planen blive åben for offentligheden fra april 2014.

KOMMENDE AKTIVITETER

Dette års Jazzkonserter

Det eneste jeg ved om de kommende jazzkonserter er, hvilke dage koncerterne afholdes men ikke hvilke orkestre, der spiller. Det skulle dog være sikkert at Jazz Five skal spille og at Blå Mandag afslutter jazzen.

- 1. juni Jazz på Bredekærgård*
- 15. juni Grøn Ishøj og Jazz på Bredekærgård.*
- 29. juni Jazz på Bredekærgård*
- 20. juli Jazz på Bredekærgård*
- 3. august Jazz på Bredekærgård*
- 10. august Foreningens skovtur*
- 31. august Jazz på Bredekærgård*

KOMMENDE AKTIVITETER FOR BØRN**AKTIVITETER
FOR BØRN****Første halvår, 2014**

Søndag d. 2. februar	Byttemarked på Bredekærgård med legetøj og børnetøj
Lørdag d. 1.marts Søndag d. 2.marts	Fastelavn på Bredekærgård med børneteater og aktiviteter for børn
Lørdag d. 5. april Søndag d. 6.april	Påskehygge med kreativ workshop
Søndag d. 4.maj	Søndagshygge med stor plantedag og fortællinger om de gamle Gartnerier i Ishøj
Søndag d 1.juni	Søndagsjazz på Bredekærgård med bålhygge og sjove aktiviteter for børn i haven

Alle er velkomne!

Læs mere på Facebook: "aktiviteter for børn"

Thorslunde-Ishøj
Lokalhistoriske Forening

Aktiviteter for børn – Ishøj lokalhistorie i børnehøjde

I Lokalhistorisk forening har vi fået et børneudvalg, som fremover giver alle byens børn og børnefamilier mulighed for at få et bedre kendskab til vores lokale historie her i Ishøj gennem sjove aktiviteter for børn.

Første arrangement blev en stor succes. Mere end 100 børn var forbi lokalhistorisk arkiv for at lave fantasifuldt julepynt af genbrugsmaterialer og glimmer til julestuen på Bredekærgård. Der blev lavet det fineste og sjoveste julepynt, mens forældre og bedsteforældre gik på jagt i det lokalhistoriske arkiv. Der blev fundet sjove klassebilleder af mor og far fra deres skoletid, set på billeder af Ishøj fra gamle dage og fortalt sjove historier om alle de gamle ting, der står på hylderne. Tak til alle jer der deltog, og var med til at gøre det til en rigtig hyggelig juleweekend på loftet.

Søndagshygge 1. søndag i hver måned

Fra februar 2014 kan børnefamilier tage bedsteforældre, naboen og andre venner med til afslappende søndagshygge på Bredekærgård 1. søndag hver måned. Her kan der nydes kaffe, te, saft, mælk og hjemmebag til billige penge. Der må også gerne medbringes madpakke. Til arrangementerne er der altid aktiviteter for børn i alle aldre; der kan tegnes klippe/klistres og spilles spil fra "gamle dage", der er forskellige udendørs aktiviteter og der kan hilses på gårdens katte, geder, kani-ner og høns. Derudover er der forskellige lokalhistoriske temaer med sjove aktiviteter på programmet. Vær med.

Der var mange ting til at lave julestads af

Trine Svendsen Åndræ

TALERSTOLEN

Fra formandens pen

Godt Nytår

Ja, jeg ved godt, at der er lidt sent, men bladet kommer nu, og jeg har derfor først nu mulighed for at ønske alle foreningens medlemmer et godt nytår og en stort tak for det år, der er gået.

Mange medlemmer har hen over året lagt rigtig mange frivillige timer i foreningens aktiviteter. Særlig sommer-jazzen kræver mange hænder, det samme gør det store arbejde, der er med til at sikre Ishøj Lokal-TV og TV Ishøjs gamle udsendelser. Danskerens store interesse for slægtsforskning holder også nogle af foreningens kvikke hjerner i sving, og selvfølgelig alle de mange andre arrangementer, kræver entusiastiske medlemmer for at kunne gennemføres.

der også nogle af foreningens kvikke hjerner i sving, og selvfølgelig alle de mange andre arrangementer, kræver entusiastiske medlemmer for at kunne gennemføres.

Tusinde tak til jer alle

2014 tegner til at blive mindst ligeså udfordrende. Torslunde fyrsten vender hjem. Et stort anlagt "Forstad-14" projekt i samarbejde med Kroppe-dal og Arbejdermuseet ser ud til at blive en realitet. Vi er ved at etablere et børneudvalg, der arbejder under overskriften – *Lokalhistorie i børnehøjde / Aktiviteter for børn*. Aktiviteter som i stor udstrækning skal foregå som et samarbejde mellem kommunens øvrige foreninger og Lokalhistorisk forening. Lige nu er gruppen ved at skabe et meget inspirerende samarbejde med Glashuset i Vejleåparken, som ud over at skabe kontakt i børnehøjde også vil kunne bidrage til, at vi bedre kan opfylde foreningens formål: At indsamle og formidle Torslunde Ishøjs historie.

Det Ishøj vi kender i dag er i høj grad skabt i mødet mellem kulturer, og vil vi formidle Ishøjs historie, er de mange herboende kulturer en vigtig fortælling.

Sommer-jazzen er skemalagt, næsten alle orkestrene er bookede, og til stor glæde for mange kan jeg fortælle, at Jazz Five er på programmet.

TALERSTOLEN

Nyt i år vil være, at vi ligesom Kulturforeningen, kommer til at tage 25 kr. i entre til jazz-arrangementerne og gratis adgang for Thorslunde-Ishøj Lokalhistoriske Forenings medlemmer. Det har vi valgt at gøre, for at få del i Kulturstyrelsens entrestøttemidler. Selv om jazzen drives af foreningens frivillige, er ingen ting gratis, og da vi meget gerne vil fortsætte med at tilbyde vores medlemmer den brede vifte af arrangementer, må vi indhente alt den økonomiske støtte, vi kan.

TV Ishøj projektet skal flytte fra Kirkebjerggård i løbet af foråret, da gården er solgt. Vi har fået en tidligere daginstitution i Østergården stillet til rådighed, noget jeg forventer mig meget af, så vi kan fortsætte med at sikre og dokumentere Ishøj Lokalt TV's unikke historie. Så alt i alt, er der i den grad stadig liv i vores gamle forening. Jeg vil benytte årsskiftet til at mindes de af vore medlemmer, som desværre ikke mere er iblandt os, heriblandt bestyrelsessuppleant Erik Jørgensen og kassereren gennem mange år og æresmedlem Niels Molberg.

På bestyrelsens vegne ønsker jeg endnu en gang alle foreningens medlemmer et rigtig godt og lykkebringende nyt år, vi håber, at vi også i 2014 kan være et aktiv for medlemmerne.

Steen Skovhus

Lokalhistorisk forening vil gerne være med til at give alle byens børn og børnefamilier et bedre kendskab til den lokale historie her i Ishøj. På bestyrelsesmødet i september vedtog bestyrelsen derfor at oprette et børneudvalg. De fleste børn elsker historier.

Børn har til alle tider fået fortalt historier om dem selv som små og om dengang deres forældre og bedsteforældre var børn. Ishøj gemmer på masser spændende, sjove og underholdende historier omkring steder, mennesker og begivenheder, der alle har været med til at udvikle Ishøj til den by, som vi har i dag. Børneudvalget vil gerne give børn og børnefamilier indsigt i alle disse fortællinger eksempelvis om Kæmpen Isse, der lagde navn til byen, om byens våbenskjold, om våbengrave fra brochealderen, den trebenede ræv i rudehøj, om Christian den IV's jagtmarker, om dengang S-togsforbindelsen kom til byen, om Strandparken, om Arken og meget mere. Kendskab giver venskab.

Steen Skovhus

TALERSTOLEN

Tv-arkiv i over 2 år!

Projektet med overspilning og digitalisering af videobånd fra Ishøj Lokal-TV og TV-Ishøj har nu været i gang i over 2 år. De over 20 frivillige har i flere tusinde timer "arbejdet" flittigt og ihærdigt gennem hele forløbet.

Der skal siges en meget stor tak til alle for indsatsen, samarbejdet og det gode humør.

Hvad er der nået, hvor langt er vi og hvad mangler der?

Alle udsendelsesbånd og DVD'er er så godt som overspillet, digitaliseret og registreret, og herigennem sikret for fremtiden. Langt de fleste udsendelser og klip er blevet formidlet til hele verdenen gennem YouTube. Det er glædeligt, at så mange ser på indslagene på YouTube. Det er blevet til i alt 4.500 overspilninger, 3.400 klip på YouTube, som ved årsskiftet har næsten 126.000 "kig" på de 2 kanaler.

De kanaler med Lokal-TV fra Ishøj findes på:

TV-Ishøj:

<http://www.youtube.com/tvishoj>

TV-Arkiv Ishøj (de gamle udsendelser):

<http://www.youtube.com/user/tvarkivishoj>

Videoarkiv Ishøj (de gamle udsendelser):

<http://www.youtube.com/user/videoarkivishoj>

TV-arkiv første del:

I første del af "tv-arkiv"-projektet mangler vi kun at overspille en del råbånd, nogle DVD'er og et par andre småting. Så nu er/bliver de overspillede bånd pakket i flyttekasser, mærket og flyttet til et andet opbevaringssted. Som aftalt med kommunen vil projektholdets frivillige i de næste måneder gøre klar til fraflytning fra de nuværende lokaler til andre lokaler i kommunen, hvor vi kan fortsætte med "anden" del af tv-arkiv-projektet.

TV-Arkiv anden del:

- Indretning af nye lokaler

TALERSTOLEN

- Digitalisering af udsendelser fra 2005-2010 og upload til YouTube og registrering til lokalarkiv databasen Arkibas
- Overspilning og digitalisering af især VHS bånd fra borgere, foreninger og institutioner
- Evt. opstilling af gammelt TV-udstyr anvendt af Lokal-TV fra 1974 til et lokalmuseum.
- Det videre arbejde med at få lagt registreringsblanketterne på Arkibas (der mangler ca. 3.000), kontrol af den del af de udarbejdede registreringsblanketter, upload af ca. 400 klip på YouTube m.v. Så der er meget at tage fat på de næste år.

NYHED

På Lokalhistorisk forenings hjemmeside www.ishoejlokalhistorisk.dk er der adgang til arkivdatabasen Arkibas. Her er information om tusindvis af effekter, billeder og skrevne tekster fra Ishøj, samt om det der p.t. er registreret om indholdet i klippene fra "tv-arkiv projektet".

Her kan du finde oplysninger om hvilke klip, vi har om enkeltpersoner, lokaliteter m.v., som du kan søge på. Vi arbejder på, at der kan "trykkes" direkte videre til de pågældende TV-klip.

Men prøv selv

Alle på "tv-arkiv-projektet" ønskes **godt nytår** og en kæmpe stor tak for den frivillige indsats.

Her er et af de bedste eksempler på, at der i praksis leves op til kommunens frivillighedspolitik

*Ole Olsen
Tovholder*

Webmaster informerer

Den nye hjemmeside er nu færdig og kører i fuld skala. Vi kan se, der er stor trafik på siden. Glædeligt.

Vi lægger stor vægt på, at siden fungerer som en hjælp – talerør – til foreningens medlemmer med relevante oplysninger om foreningens arbejde. I den udstrækning det er muligt, vil der blive lagt billeder på siden fra diverse arrangementer.

Har du taget billeder, som du gerne vil dele med andre, er du velkommen til at sende dem til webmaster. Uden at love noget, er der mulighed for, de kommer med på siden.

Hvis du ønsker opdaterede oplysninger om aktiviteter i foreningen, kan vi kun opfordre til, at du ofte følger med på hjemmesiden. Her bliver bl.a. nye arrangementer løbende lagt ind.

Skulle du sidde inde med en god ide om ting/emner, som du synes mangler på siden, modtages den meget gerne. Du finder mail adresser på samtlige bestyrelsesmedlemmer på hjemmesiden.

Husk at tilmelde dig nyhedsbrev og få de sidste nyheder direkte i din mail postkasse.

Hjemmesidens adresse er <http://ishoejlokalhistorisk.dk/>

Webmaster Lars

Lidt skolehistorie

Oprindelig skrevet af vores tidligere bestyrelsesmedlem og medstifter af foreningen skolelærere Carl Johan Petersen Ishøj skole

”Skolen er kirkens datter«” hed det i middelalderen, og det var da også helt rigtigt. En gammel beretning fortæller, at kristendommens første prædikant i Danmark, Ansgar, løskøbte 12 slavedrenge i Hedeby og gav dem undervisning. Denne Ansgar-skole i Hedeby skal således have været den første skole nord for Eideren, og dermed også Danmarks første skole. Senere gik udviklingen samme vej. Den var lang og trang, men skolerne blev i starten i høj grad knyttet til klostrene, hvad historien gang på gang fortæller os – men der var langt til en folkeskole.

Christian 2.
blev konge
den 20 februar 1513
og blev afsat
13 april 1523

Det første forsøg på at indføre almindelig undervisning her i landet blev gjort af Kong Christian II, der på dette, som på utallige andre områder, var en af de betydeligste konger, vi har haft, og som også på det område havde det almindelige folks tarv for øje.

Christian II befalede præsterne og degnene på landet at undervise bønderbørnene i religionens hovedsandheder samt i at læse og skrive dansk, og borgerne i Købstæderne i at lade deres børn lære at skrive og regne og derefter sætte dem til at lære et håndværk. I 1523 blev Kong Christian II afsat af adelen og fordrevet. Hans forskellige fremskridtsvenlige love blev brændt, og også hans skoleforfatning bortfaldt ganske.

Christian d. 3.

blev konge

4.juli 1534

Han døde

1. januar 1559

Ved reformationen i 1536 blev Kongen landets øverste biskop. Bispegårdene blev forvandlet til krongodser, og klostergodserne blev i ikke ringe grad anvendt til at ophjælpe det fattige universitet i København samt til oprettelse af latinskoler og hospitaler.

Kirkens to embedsmænd, præsten og degnen, lønnedes gennem tiende, forskellige offergaver samt af præstegårdens og degnejordenes drift, og det har der lige siden været mange stridigheder om, helt op i vor tid. Men for reformatorerne har det stået som noget helt uoverkommeligt, man boede spredt, og man gjorde, uden synderlige resultater nogle forsøg, hvoraf den såkaldte ”degnelæsning” nok var den spæde begyndelse til udviklingen af skolevæsenet i Danmark.

Benævnelsen degn stammer fra det latinske ”diaconus” og betegner fra gammel tid de kirkelige medhjælpere, der ledede sangen ved gudstjenester og var præstens medhjælper ved forskellige kirkelige anliggender, men de var ikke som præsterne ordinerede til gerningen.

Hvor gamle degneembederne er, ved man ikke rigtigt, men de må være fra den katolske tid – eller endnu før. Efter reformationen hedder det i Kirkeordinansen af 14. juni 1539 om præsterne og degnenes privilegier, at degne ”skulle nyde samme privilegier, som de havde i bispernes tid, og ikke yderligere besværes dermed af os (det vil sige Kongen) end de tilforn var besværet af bisperne”.

Den første evangeliske biskop eller superintendent, den berømte og ofte omtalte Peder Palladius (1537-1560) forfattede en såkaldt ”Rimstok eller fortegnelse over alle søndagsevangelier og tilegnede den til sognedegnene i Sjællands Stift”, hvilket man kan tyde derhen, at der i sognene dengang har været degne.

Disse degne kaldes almindeligt for "sædedegne". Nogle har villet hævde, at det er fordi, den væsentligste del af deres løn bestod af sæd, men den rigtige forklaring er nok, at de skulle have sæde d.v.s. bo i sognet. Deres bolig var sikkert, som for den øvrige befolkning meget simpel, selv om det her **på Sjælland næppe** har været så galt, som Wiberg i sin "Almindelig dansk præstehistorie" fortæller om degnen i Hjortdal ved Løgstør, der i 1610 boede i en jordhytte. Samtidig med sædedegne var der også i de nærmeste sogne ved købstæderne "løbedegne". I den nævnte kirkeordinans fra 1539 hedder det:

"Lands Sogner, som ligger noget neer Kiøbstederne, skulle tage seg sogne-degner aff Scholerne og lade dennem faa den wonlige rente for een hielp at studere med. Dog de Sognedegne, som nu boe i samme sogne, de beholde dennom i deres tiid (Kirkelove I, 1101).

Disse løbedegne skulle være latinskolernes ældste disciple, der ansås for modne nok til at gå ud som lærere, og de fik vin, øl og mad for deres sang. Ofte kaldes de også "Davidsdegne" fordi de skulle synge Davids Salmer.

Christian d. 4.

Blev Konge

Den 4. april 1588

Han døde

28. februar 1648

Senere udvidedes forpligtelsen til at tage løbedegne i to mils omkreds fra købstæderne ved Kong Frederik II's åbne brev af 24. marts 1568. "Gøre alle vitterligt, at Vi ere komne udi Forfaring, at mangesteds udi vort land udi Skaane (men lignende brev er også udsendt for Sjælland og andre dele af landet) ville Sognemændene udi de Sogne, næst omkring Købstæderne liggende, ikke have Degne af Skolerne, eftersom Ordinansen viser, men tager dem selv Degne, hvam dennem lyster, en Part aldeles ulærte og uduelige til at undervise det unge Folk i Sognet i deres Børnelærdom, saa og

at gøre den Tjeneste i Kirken, dem bør at gøre. Da paa det sådant kan forekomme, og Ordinansen maa ved Magt holdes, ville Vi, at altid herefter skal holdes, at naar de Degne, som nu ere udi noget Sogn, som ligger paa to Mile nær Købstæderne, enten dør eller afgaar eller og i andre Maader komme fra Sognet, da skal der tilskikkes Personer af Skolen udi de næste Købstæder, som samme Sogne besøge skulle, og Superintendenten og Skolemesteren (d.v.s. Bispen og rektoren) skulle have indseende med, at dertil sættes de Personer, som saa lærde og forstandige ere, at de kunne gøre den Tjeneste, en Degn bør at gøre, og kunne undervise og lære det unge Folk deres Børnelærdom. Og skal Sognefolket være pligtige at give og til gode rede yde forskrevne Person den aarlige Rente, som en Degn tilkomer og bør at have med Rette efter Ordinansen. Findes nogen herimod at gøre, da Ville Vi derover lade straffe som vedbør. Hvorefter enhver sig haver at rette." (Gengivet i "Kirkehistorisk Samling" 3 række II 161).

Biskop Peder Palladius skriver i sin "Visitatsbog", der 1884 blev udgivet af C. Rosenberg, at degnene ikke alene skulle ringe og sjunge, men tillige som hans ypperste gerning lære børn og unge folk børnelærdom. Bispen pålægger ved visitationerne bønderne, at de skulle flittigt lade de unge høre på degnen, og han nærer det håb, at de gamle "kunne deres børnelærdom, ellers må de jo skamme sig for Gud og alle hans engle". Det tilføjes, at præsten, som den ene af menighedens tjenere, skal undervise de gamle, og degnen, som den anden tjener, de unge.

Endvidere gives der den forskrift, at når det om søndagen har ringet første gang, da skal degnen klemte 15 eller 16 klemt, og da skulle menigheden vide, at der klemtes til børnelærdom. Ungdommen skal da komme til kirken og sætte sig i de øverste stole, og degnen skal stå imellem dem og lære børnelærdom "med lyst og lempe" efter som den degnebog, bispen har ladet prente, udviser, samt lære dem salmer. Til de, der ikke bor i kirkebyen, skal degnen komme mindst een gang om måneden, en søgnedags eftermiddag "når det er et dejligt solskin, og når børn kunne komme fra huse".

Bispen formaner forældrene med de ord "Tag din søn og datter og led dem til degnen. Ville de ikke, da slå dem dertil med riset. Det er bedre, end bøddelen skulle slå dem". Han tilføjer også "Der er udgået til Landstinget en kongelig befaling, at bønder skulle lade deres børn komme til degnen. O. Herre Gud, at man skal nøde folk til deres egen nytte og gavn. Hvilken blindhed må der dog være blandt folket".

Fortsættes næste blad

Konkurrence for foreningens medlemmer

1. En eng med græs er så lille, at tre geder kun vil kunne græsse der i 3 dage, mens 2 geder vil kunne græsse i 6 dage. Alle gederne æder lige meget og i samme tempo.
Hvor lang tid ville en enkelt ged kunne græsse på marken?
2. Hvilket år blev kong Christoffer den 2. afsat?
3. Hvilken dansk konge rejste vildtbanestenen?

Svarene indsendes eller afleveres til:

Lokalhistorisk Forening, Tranegilde Bygade 4, 2635 Ishøj.

Der trækkes lod om to gode flasker vin mellem de rigtige besvarelser.

Kun foreningens medlemmer kan deltage

Svar på spørgsmålene fra augustbladet

1. Torben købte fire smådimser hos isenkræmmeren, og ekspedienten brugte sin lommeregner til at udregne den samlede pris. Imidlertid var han kommet til at trykke på gangetasten i stedet for plus, så resultatet blev 6,75.
Men hov, det var jo det samme resultat som hvis han havde brugt plus. Hvad kostede hver af de fire dimser?
Svar: De fire smådimser kostede 1,00 – 1,50 – 2,00 – 2,25 eller 1,20 – 1,25 – 1,80 – 2,50.
2. Ca. hvornår sluttede stenalderen?
Svar: år 1700-1800 før kristi fødsel
3. Hvornår skiftede sogneforstanderskabet navn til sogneråd?
Svar: 1868

Vinder blev Jan V. Jeppesen Tranehøj 17.

20000
Niels Nielsen
Nilesensvej 27
5555 Nielstrup

Medlemskort 2014

Husk foreningens arrangementer i 2014

**Kommende arrangementer
bliver publiceret på
foreningens hjemmeside og i de lokale medier**

27. februar 2014 Vand, Vin og Tappas

18. marts Generalforsamling

1. juni Jazz på gården

15. juni Grøn Ishøj

29. juni Jazz på gården

20. juli Jazz på gården

3. august Jazz på gården

10. august Foreningens årlige skovtur

31. august Jazz på gården

